

**200 lat temu urodził się Michaił
Bakunin, czołowa postać XIX-w.
anarchizmu**

30 maja 2014

30 maja 1814 roku w Priamuchinie, w Rosji, urodził się Michaił Bakunin, anarchista, filozof, rewolucjonista. „Rzekomy anarchista jest wrogiem władz istniejących i aspirantem do własnego despotyzmu” – pisał o nim Jan Kucharzewski, autor dzieła „Od białego do czerwonego caratu”.

Andrzej Walicki, historyk idei, nazwał Bakunina typowym przedstawicielem wykorzystanej inteligencji, która może przez to przyswajać sobie zupełnie różne w swojej genezie społecznej treści światopoglądowe.

Bakunin pochodził z rodziny szlacheckiej. Porzucił służbę w wojsku, bo główną jego pasją była filozofia. W 1840 roku wyjechał z Rosji i przez kolejne 11 lat przebywał w różnych krajach Europy.

W 1847 roku wziął udział w zorganizowanych przez polską emigrację obchodach rocznicy powstania listopadowego. Wygłosił wówczas przemówienie, w którym z uznaniem mówił o bohaterskiej walce Polaków przeciw caratowi i uważał postępowanie Rosji wobec Polaków za zbrodnię. Wezwał do pojednania polsko - rosyjskiego, uważając je za warunek obalenia despotyzmu a wolność Polski za warunek wolności Rosji.

Jan Kucharzewski, autor dzieła „Od białego do czerwonego caratu” uważał jednak, że Bakunin wykorzystywał ruchy narodowe jako środek do wzniesienia międzynarodowej rewolucji społecznej. Nazwał go „podpalaczem Europy”.

Bakunin wziął udział w Wiośnie Ludów, w powstaniach w Dreźnie i Pradze. W 1849 roku w Saksonii został skazany na karę śmierci, zamienioną na dożywocie. Przekazany został Austriakom, którzy także skazali Bakunina na karę śmierci, po czym wydali go w 1851 roku Rosji.

Był więziony w twierdzy szlisserskiej, następnie przebywał na zesłaniu na Syberii. Ożenił się z Polką, Antoniną Kwiatkowską. W 1861 r. uciekł z Rosji.

Dwa lata później opowiedział się za powstaniem styczniowym i brał udział w nieudanej próbie przetrwania broni dla powstańców. Bakunin był działaczem I Międzynarodówki, z której został na skutek konfliktu z Marksem usunięty w 1872 roku. Spierał się z Marksem, zarzucając mu zdradę idei rewolucji przez przyjęcie koncepcji legalnej walki o prawa proletariatu. Sądził, że jest to niegodne socjalisty i świadczy o staczaniu się na pozycje mieszczańskiego radykalizmu.

W przeciwieństwie do Marksa uważał, że rewolucja ma szansę powodzenia w krajach zacofanych, biednych, o niskim poziomie oświaty. Do takich należała Rosja i zwolennicy Bakunina, podczas tzw. „wędrowki w lud” w latach 1873-1874, jak pisze Andrzej Walicki, „odwoływali się do emocji, do instynktów (...) szli więc w lud, aby go buntować”.

Rosji, w sojuszu z innymi narodami słowiańskimi, przypisywał główną rolę w rewolucyjnych przemianach i niesieniu światu nowej cywilizacji.

Bakunin był czołową postacią dziewiętnastowiecznego anarchizmu. „Niech moi przyjaciele budują – ja tylko pragnę burzenia, gdyż jestem przekonany, że budowanie wśród padliny z materiałów zgniłych to praca stracona i tylko z wielkiego zaburzenia powstać mogą nowe żywe materiały a z nimi i nowe organizmy” – pisał w 1864 r.

Państwo, a także religię, uważał Bakunin za przyczynę zniewolenia ludzi. „Państwo jest to negacja wolności poszczególnych jednostek; całkowicie pozbawia je ono wolności w imię wolności wszystkich albo w imię ogólnego prawa”.

Jak pisał Andrzej Walicki, podstawą anarchizmu Bakunina było ostre przeciwstawienie społeczeństwa państwu, które trzeba zniszczyć, albo przynajmniej drastycznie zdecentralizować, by każda jego część mogła decydować o sobie. Gminy, powiaty, prowincje i narody miały się jednoczyć na zasadach swobodnej federacji.

Jednak według autora książki „Od białego do czerwonego caratu” anarchizm Bakunina był tylko środkiem do celu. „Rzekomy anarchista jest wrogiem władz istniejących i aspirantem do własnego despotyzmu” – pisał Kucharzewski, uważając, że w ślad za anarchią pojawi się dyktatura.

„Katechizm rewolucjonisty” Bakunina wymagał od członka ruchu całkowitego oddania się sprawie rewolucji i bezwzględnego podporządkowania się organizacji.

Bakunin był zwolennikiem terroru, lecz skutecznego, to jest takiego, gdy jego przejawy będą częste i przejdą w działania zbiorowe. Niemal do końca życia był aktywnym rewolucjonistą. Brał udział w powstaniu w Lyonie w 1871 r. i w próbie wywołania rewolucji we Włoszech w 1874 r.

Michaił Bakunin zmarł 1 lipca 1876 r. w Bernie, w Szwajcarii.

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

200 lat temu urodził się Michaił Bakunin, czołowa postać XIX-w. anarchizmu
30 maja 2014

[https://dzieje.pl/aktualnosci/
200-lat-temu-urodzil-sie-michail-bakunin-czolowa-postac-xix-w-anarchizmu](https://dzieje.pl/aktualnosci/200-lat-temu-urodzil-sie-michail-bakunin-czolowa-postac-xix-w-anarchizmu)

pl.anarchistlibraries.net